

Investigation of Academic Motivation Levels of Secondary School Students in Terms of Different Variables (İstanbul Example)

Erol BAŞARAN¹, Zafer KAMAK², Hasan UZUNOSMANOĞLU³, Fatih ÇELEBİ⁴,
Muhammet Ali ERBİR⁵, Hilal YİĞİT⁶, Elvan ÇALIŞKAN BAŞARAN⁷

Keywords

Academic motivation, secondary school student, BİLSEM.

Abstract

The aim of the research is to examine the academic motivation levels of secondary school students studying in schools in Istanbul in terms of gender, school type, being enrolled in BİLSEM and grade level variables. The research population consists of secondary school students studying in schools in Turkey, while the sample is composed of 1331 secondary school students, 772 girls and 559 boys, studying in Istanbul. In the research; The personal information form was used as a data collection tool with the "Academic Motivation Scale (AME)", which was adapted into Turkish by Yurt and Bozer (2015) and analyzed for its psychometric properties and developed by Vallerand et al. (1989). Within the scope of the research, there is a significant difference for female students in the sub-dimension of "reflected extrinsic motivation", there is a significant difference in favor of students studying in private school in the sub-dimension of "non-motivation", and there is a significant difference for students enrolled in BİLSEM in the sub-dimension of "determined extrinsic motivation". It has been observed that there is a significant difference in the sub-dimensions of "intrinsic motivation to know", "intrinsic motivation to success", "intrinsic motivation to experience stimulation", "internally reflected external motivation" and "amotivation" according to the grade level of education. In addition to examining the level of academic motivation, qualitative research can be carried out to examine the factors affecting the level of academic motivation. The results obtained within the scope of the research can be used by institutions and organizations that carry out guidance service activities for students, and details can be made in the activities carried out in guidance services.

Article History

Received
10 Sep, 2022
Accepted
05 Nov, 2022

¹ Corresponding Author. ORCID: 0000-0002-8660-5371, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, erolbasaran81@hotmail.com

² ORCID: 0000-0001-5256-5554, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, zaferkamak@hotmail.com

³ ORCID: 0000-0002-9903-8986, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, uzunosmanoglu@hotmail.com

⁴ ORCID: 0000-0001-7870-8728, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, fatih.celebi.61@hotmail.com

⁵ ORCID: 0000-0002-9270-3912, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, malierbir77@gmail.com

⁶ ORCID: 0000-0003-0365-1717, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, hilalyigit08@hotmail.com

⁷ ORCID: 0000 0002 4347 7517, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, elvanbasaran81@hotmail.com

Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul Örneği)

Anahtar Kelimeler

Akademik motivasyon, ortaokul öğrencisi, BİLSEM.

Özet

Araştırma ile İstanbul ilinde bulunan okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyet, okul türü, BİLSEM'e kayıtlı olma durumu ve sınıf kademesi değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma evrenini Türkiye'deki okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluştururken örneklemini İstanbul ilinde öğrenim gören 772 kız, 559 erkek olmak üzere toplam 1331 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada; Yurt ve Bozer (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanarak psikometrik özellikleri incelenen ve Vallerand ve arkadaşları (1989) tarafından geliştirilen "Akademik Motivasyon Ölçeği (AMÖ)" ile kişisel bilgi formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında AMÖ'nün "içe yansıyan dışsal motivasyon" alt boyutunda kız öğrencilerden yana anlamlı farklılık olduğu, "motivasyonsuzluk" alt boyutunda özel okulda eğitim gören öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu, "belirlenmiş dışsal motivasyon" alt boyutunda BİLSEM'e kayıtlı olan öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu ve "bilmeye yönelik içsel motivasyon", "başarıya yönelik içsel motivasyon", "uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon", "içe yansıyan dışsal motivasyon" ile "motivasyonsuzluk" alt boyutlarında eğitim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Akademik motivasyon düzeyinin incelenmesinin yanı sıra akademik motivasyon düzeyini etkileyen faktörlerin de incelenmesi için nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir. Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar, öğrencilere yönelik rehberlik hizmeti faaliyeti yürüten kurumlar ve kuruluşlar tarafından kullanılarak rehberlik hizmetlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde detaylandırmalar gerçekleştirilebilir.

Makale Geçmişi

Alınan Tarih

10 Eylül 2022

Kabul Tarihi

30 Kasım 2022

1. Giriş

Eğitim ortamlarında belirlenen hedefe en hızlı şekilde ulaşılması konusunda güç kaynaklarından biri olarak görülen motivasyon, öğrenci davranışlarının şiddetini, yönünü ve kararlılığını etkileyen de temel güçtür (Akbaba, 2006). Kelime anlamı "isteklendirme, güdüleme" olarak tanımlanan motivasyon kavramı; Tucker ve diğerleri (2002) tarafından "bireyin bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak eğitime bağlılığının belirleyicisi" şeklinde ifade edilmiş olup Francis ve diğerleri (2004) bu ifadeyi "öğrenme sürecinde bireyin performansını en çok etkileyen etmen" şeklinde desteklemişlerdir. Pintrich ve Schunk (2002) tarafından da motivasyon kavramı genel anlamda; hedefe odaklanmaya teşvik, kazanılan davranışın sürekliliği için güdüleme ve süreklilik kazanmış davranışlarına anlam kazandırılması olarak ifade edilmiştir. Ayrıca motivasyon, davranış ortaya koymada istekli olma ve olumlu davranışlar kazanma beklentisinde olma olarak da ifade edilmiştir (Schunk, 2009). Bu çerçevede Eggen ve Kauchak (2001) tarafından da motivasyonun, bireyin potansiyelini akademik açıdan ortaya çıkarmasında istekli olmasını sağlama ve davranışlarda olumlu çıktılar elde edilmesi beklentisinde olma şeklinde ifade edildiği söylenebilir. Alderman (2004) tarafından motivasyonun akademik açıdan en önemli faktörlerken biri olarak görüldüğü ifade edilmiş olup genel anlamda da akademik başarının elde edilmesinde motivasyonun yeri önemli olarak görülmüştür (Yazıcı ve Altun, 2013) Daha fazla şey öğrenme ve sınavlarda daha yüksek başarı gösterme eğiliminde

olan öğrencilerin, akademik motivasyonu daha yüksek olan ve öğrenme serüvenini hedefine ulaşmak için düzenleyen öğrenciler olduğu ifade edilmektedir (Slavin, 2006; Sternberg ve Williams, 2009). Bu nedenle öğrencilerin hedefe odaklanması ve başarı elde etmeleri konusunda motivasyonun kaçınılmaz bir etken olduğu ifade edilebilir. Bireyin başarıya ulaşma sürecinde motivasyon, zihinsel kuvvet veya iç enerji şeklinde de ifade edilmiştir (Sternberg ve Williams, 2009).

Motivasyon üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar incelendiğinde motivasyonun; öğrenim sürecine katılım, öğrenim sürecine yönelik tutum, öğrenim sürecine ait performans ile akademik başarı konusunda önemli bir faktör olarak görüldüğü ifade edilebilir (Vallerand ve Bissonnette, 1992; Linnenbrink ve Pintrich, 2002; Ratelle ve diğerleri, 2007; Akandere ve diğerleri, 2010; Khalila, 2015; Türkyılmaz ve diğerleri, 2022). Ayrıca motivasyon düzeyi diğer öğrencilere göre daha yüksek olan öğrencilerin, öğrenme ortamları hakkında daha olumlu tutuma sahip olduğu ve sürece ilişkin kaygılarının daha düşük olduğu belirtilmiştir (Ratelle ve diğerleri, 2007).

Kaygı ve akademik başarı konusunda var olan potansiyellerin tam olarak ortaya konulabilmesi için motivasyon, temel faktör olarak görülmektedir (Türkyılmaz ve diğerleri, 2022). Öğrenciler arasında söz konusunun potansiyel olması durumunda, yüksek potansiyele sahip özel yetenekli öğrenciler ön plana çıkmaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı (2019) tarafından özel yetenekli öğrenciler; potansiyel, yaratıcılık, zekâ, liderlik ve sanat alanlarında kapasiteleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olan öğrenciler olarak ifade edilmiştir. Yüksek potansiyele sahip bu öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesinin de ayrıca büyük öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

Yapılan alan yazın taramasında İnel-Ekici ve diğerleri (2014), Akandere ve diğerleri (2010) ile Türkyılmaz ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesi çalışmalarında akademik motivasyon düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelendiği görülmüş ancak BİLSEM'e kayıtlı olma durumu değişkenine rastlanmadığı görülmüştür. Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyet, BİLSEM'e kayıtlı olup olmama durumu, okul türü ve sınıf kademesi değişkenleri açısından incelenmesidir. Araştırmanın değişkenlerin çeşitliliği açısından alan yazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerin farklı değişkenler açısından akademik motivasyon düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu çalışmada yöntem olarak nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerde şuan var olan durumun olduğu hâliyle incelenmesi ve betimlenmesi kapsamında tarama modelinden yararlanılmıştır (İslamoğlu, 2003).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Yurt ve Bozer (2015) tarafından incelenen ve Türkçe uyarlaması yapılan Vallerand ve arkadaşları (1989) tarafından geliştirilen "Akademik

Motivasyon Ölçeği (AMÖ)” kullanılmıştır. AMÖ “Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon (BYİM), Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon (BAYİM), Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon (UYİM), İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon (İYDM), Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme (DM), Belirlenmiş Dışsal Motivasyon (BDM) ve Motivasyonsuzluk (MO)” olmak üzere her boyutta 4 madde olacak şekilde toplam 28 maddeden oluşmaktadır. AMÖ’de öğrencilerin maddelere ilişkin görüşleri “hiç uyuşmuyor (1)”, “tamamen uyuşuyor (7)” olacak şekilde toplanmaktadır. Bu şekilde puanlanan AMÖ’de öğrenciler boyutların her birinden en az 4 en çok 28 puan alabilmektedirler. Öğrencilerin AMÖ’nün alt boyutlarından aldıkları puanların 28’e yakın olması veya 28 olması o alt boyuta ait motivasyon düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekte motivasyonsuzluk alt boyutunda bulunan maddeler olumsuz köke sahiptirler fakat bu maddelerinde puanlamasında ters kodlama yapılmamaktadır. Bu araştırmada AMÖ’ye ait güvenilirlik katsayısı $\alpha=.931$ olarak hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre alt boyutlar için hesaplanan güvenilirlik değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. “Akademik Motivasyon Ölçeği” Alt Boyutlarına Ait Güvenirlik Değerleri

Alt Boyutlar	Madde Sayısı (N)	Katsayı (α)
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon (BYİM)	4	.884
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon (BAYİM)	4	.843
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon (UYİM)	4	.814
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon (İYDM)	4	.800
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme (DM)	4	.686
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon (BDM)	4	.894
Motivasyonsuzluk (MO)	4	.869

Tablo incelendiğinde AMÖ’ye ait alt boyutlar için BYİM, BAYİM, UYİM, İYDM, BDM ve MO alt boyutlarında hesaplanan güvenilirlik değerinin $\alpha=.800$ ’den büyük olduğu görülürken DM alt boyutu için hesaplanan güvenilirlik değerinin $\alpha=.686$ olduğu görülmektedir.

2.3. Çalışma Grubu

Araştırma evreni Türkiye’de ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise İstanbul’da ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlemede kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmacıya veri toplamada para, çaba ve zaman açısından kolaylık sağlamaktadır (Baltacı, 2018). Araştırma 772 kız (%58), 559 erkek (%42) toplam 1331 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin veriler aşağıdaki çapraz tablolarda verilmiştir.

Tablo 2. Okul Türüne Göre Öğrencilerin Dağılımları

			Devlet	Özel	Toplam
Cinsiyet	Kız	N	701	71	772
		%	90,8	9,2	100
	Erkek	N	509	50	559
		%	91,1	8,9	100
Toplam	N	1210	121	1331	
	%	90,9	9,1	100	

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan kız öğrencilerin %90,8'inin devlet, %9,2'sinin özel okula; erkek öğrencilerin ise %91,1'inin devlet, %8,9'unun özel okula kayıtlı olduğu görülmektedir. Genel olarak öğrencilere baktığımızda ise %90,9'unun devlet, %9,1'inin ise özel okula kayıtlı oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Dağılımları

			5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam
Cinsiyet	Kız	N	197	232	193	150	772
		%	25,5	30,1	25,0	19,4	100
	Erkek	N	173	141	144	101	559
		%	30,9	25,2	25,8	18,1	100
Toplam	N	370	373	337	251	1331	
	%	27,8	28,0	25,3	18,9	100	

Araştırmaya katılan kız öğrenciler açısından tablo incelendiğinde en fazla katılımın %30,1 ile 6. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. 6. sınıf düzeyini sırasıyla %25,5 ile 5. sınıf, %25 ile 7. sınıf ve %19,4 ile 8. sınıf öğrenciler takip etmektedir. Erkek öğrenciler açısından tablo incelendiğinde ise en fazla katılımın %30,9 ile 5. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. 5. sınıf düzeyini sırasıyla %25,8 ile 7. sınıf, %25,2 ile 6. sınıf ve %18,1 ile 8. sınıf öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 4. BİLSEM'e Kayıtlı Olma Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımları

			BİLSEM'e Kayıtlı Değil	BİLSEM'e Kayıtlı	Toplam
Cinsiyet	Kız	N	639	133	772
		%	82,8	17,2	100
	Erkek	N	456	103	559
		%	81,6	18,4	100
Toplam	N	1095	236	1331	
	%	82,3	17,7	100	

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan kız öğrencilerin %82,8'inin BİLSEM'e kayıtlı olmadığı, %17,2'sinin BİLSEM'e kayıtlı olduğu; erkek öğrencilerin ise %81,6'sının BİLSEM'e kayıtlı olmadığı görülmektedir. Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilere bakıldığında %82,3'ünün BİLSEM'e kayıtlı olmadığı %17,7'sinin ise BİLSEM'e kayıtlı olduğu görülmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Öğrencilere uygulanan AMÖ'den elde edilen verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Öğrencilere, AMÖ çevrim içi ortamda uygulanmıştır. Bu nedenle verilerde kayıp veri bulunmamaktadır. Araştırmada verilere betimleyici ve açıklayıcı istatistik yöntemleri uygulanmıştır. Betimleyici istatistik olarak frekans

ve çarpaz tablolardan faydalanılmıştır. Açıklayıcı istatistik yöntemlerini belirlemek için ise verilere homojenlik testi yapılmıştır. Verilerin homojen dağılıp dağılmadığını anlamak için yapılan normallik testi sonucunda basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda basıklık değeri -.209, çarpıklık değeri ise -.713 olarak bulunmuştur. Basıklık ve çarpıklık değeri -1,5 ile +1,5 arasında olan verilerin normal dağılıma uygun olduğu kabul edilebilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bazı araştırmalarda -1 ile +1 arasında olan veriler normal dağılıma uygun olarak kabul edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016). Bu değerler dikkate alındığında verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyet, okul türü ve BİLSEM'e kayıtlı olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için T-testi analizi, sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ise ANOVA testi yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi için yapılan t-Testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	F	t	sd	p
BYİM	Kız	772	21,12	7,069	.167	.025	1329	.980
	Erkek	559	21,11	7,221				
BAYİM	Kız	772	20,70	6,820	2.620	1,662	1329	.097
	Erkek	559	20,06	7,091				
UYİM	Kız	772	17,90	7,024	2.864	.005	1329	.996
	Erkek	559	17,89	7,364				
İYDM	Kız	772	18,07	7,057	4.463	2,137	1164,986	.033
	Erkek	559	17,21	7,433				
DM	Kız	772	19,02	5,990	7.078	-.664	1141,769	.507
	Erkek	559	19,25	6,507				
BDM	Kız	772	22,92	6,533	2.880	1,475	1329	.137
	Erkek	559	22,37	6,891				
MO	Kız	772	8,31	6,500	2.827	.632	1329	.532
	Erkek	559	8,09	6,083				

"BYİM=Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon", "BAYİM=Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon", "UYİM=Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon", "İYDM=İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon", "DM=Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme", "BDM=Belirlenmiş Dışsal Motivasyon", "MO=Motivasyonsuzluk"

Tablo 5 incelendiğinde AMÖ'nün alt boyutlarından İYDM alt boyutu için cinsiyet açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Bu anlamlı farklılık ise kız öğrencilerden yana olarak görülmektedir. AMÖ'nün diğer alt boyutları için cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin okul türüne göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi için yapılan t-Testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Okul Türüne Göre İncelenmesi

Boyutlar	Okul Türü	N	$\bar{X}$	ss	F	t	sd	p
BYİM	Devlet Okulu	1210	21,14	7,147	.771	.275	1329	.784
	Özel Okul	121	20,95	6,986				
BAYİM	Devlet Okulu	1210	20,44	6,983	2,699	.215	1329	.830
	Özel Okul	121	20,30	6,520				
UYİM	Devlet Okulu	1210	17,90	7,234	5,166	.151	151,566	.880
	Özel Okul	121	17,81	6,477				
İYDM	Devlet Okulu	1210	17,73	7,720	2,461	.405	1329	.685
	Özel Okul	121	17,45	6,801				
DM	Devlet Okulu	1210	19,17	6,297	7,604	1,089	156,277	.278
	Özel Okul	121	18,61	5,278				
BDM	Devlet Okulu	1210	22,65	6,767	6,973	-,732	153,896	.465
	Özel Okul	121	23,07	5,858				
MO	Devlet Okulu	1210	8,01	6,190	12,064	-3,263	137,874	.001
	Özel Okul	121	10,25	7,286				

“BYİM=Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon”, “BAYİM=Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon”,
“UYİM=Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon”, “İYDM=İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon”,
“DM=Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme”, “BDM=Belirlenmiş Dışsal Motivasyon”,
“MO=Motivasyonsuzluk”

Tablo 6 incelendiğinde AMÖ'nün alt boyutlarından MO alt boyutu için okul türü açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılık ise özel okula kayıtlı öğrencilerden yana olarak görülmektedir. AMÖ'nün diğer alt boyutları için okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin BİLSEM'e kayıtlı olma durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi için yapılan t-Testi sonuçları Tablo 7'da verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Akademik Motivasyon Düzeylerinin BİLSEM'e Kayıtlı Olma Durumlarına Göre İncelenmesi

Boyutlar	BİLSEM'e Kayıtlı Olma Durumu	N	$\bar{X}$	ss	F	t	sd	p
BYİM	Kayıtlı Olmayanlar	1095	21,08	7,198	5,248	-.413	356,979	.680
	Kayıtlı Olanlar	236	21,29	6,819				
BAYİM	Kayıtlı Olmayanlar	1095	20,34	7,081	13,824	-1,092	377,360	.276
	Kayıtlı Olanlar	236	20,84	6,239				
UYİM	Kayıtlı Olmayanlar	1095	17,84	7,294	10,171	-.597	371,615	.551
	Kayıtlı Olanlar	236	18,13	6,552				
İYDM	Kayıtlı Olmayanlar	1095	17,73	7,316	3,518	.230	1329	.818
	Kayıtlı Olanlar	236	17,61	6,812				
DM	Kayıtlı Olmayanlar	1095	19,19	6,341	8,817	1,007	378,382	.314
	Kayıtlı Olanlar	236	18,78	5,568				
BDM	Kayıtlı Olmayanlar	1095	22,52	6,879	19,768	-2,205	398,895	.028
	Kayıtlı Olanlar	236	23,46	5,674				
MO	Kayıtlı Olmayanlar	1095	8,08	6,369	.165	-1,653	1329	.099
	Kayıtlı Olanlar	236	8,83	6,104				

“BYİM=Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon”, “BAYİM=Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon”,
“UYİM=Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon”, “İYDM=İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon”,
“DM=Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme”, “BDM=Belirlenmiş Dışsal Motivasyon”,
“MO=Motivasyonsuzluk”

Tablo 7 incelendiğinde AMÖ'nün alt boyutlarından BDM alt boyutu için BİLSEM'e kayıtlı oına durumları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılık ise BİLSEM'e kayıtlı olmayan öğrencilerden yana olarak görülmektedir. AMÖ'nün diğer alt boyutları için okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Katılımcıların akademik motivasyon düzeylerinin, eğitim gördükleri sınıf kademesine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi için yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Eğitim Gördükleri Sınıf Kademesine Göre İncelenmesi

Boyutlar	Sınıflar	N	$\bar{X}$	ss	df	F	p	Fark
BYİM	5. Sınıf	370	22,56	6,725	3	9,571	.000	1-2, 1-3, 1-4, 2-4, 3-4
	6. Sınıf	373	21,10	7,064				
	7. Sınıf	337	20,72	7,106				
	8. Sınıf	251	19,56	7,474				
BAYİM	5. Sınıf	370	21,47	6,645	3	6,579	.000	1-2, 1-3, 1-4, 2-4, 3-4
	6. Sınıf	373	20,35	6,801				
	7. Sınıf	337	20,45	6,989				
	8. Sınıf	251	18,97	7,269				
UYİM	5. Sınıf	370	19,58	7,028	3	10,973	.000	1-2, 1-3, 1-4
	6. Sınıf	373	17,54	6,919				
	7. Sınıf	337	17,47	7,156				
	8. Sınıf	251	16,49	7,324				
İYDM	5. Sınıf	370	18,22	7,355	3	2,772	.040	1-2, 2-3
	6. Sınıf	373	16,91	7,037				
	7. Sınıf	337	18,21	7,410				
	8. Sınıf	251	17,47	6,987				
DM	5. Sınıf	370	19,25	6,447	3	2,605	.051	
	6. Sınıf	373	18,48	6,146				
	7. Sınıf	337	19,76	6,182				
	8. Sınıf	251	19,02	5,925				
BDM	5. Sınıf	370	23,18	6,545	3	2,262	.080	
	6. Sınıf	373	22,60	6,572				
	7. Sınıf	337	22,91	6,827				
	8. Sınıf	251	21,80	6,830				
MO	5. Sınıf	370	7,14	5,679	3	17,693	.000	1-3, 1-4, 2-4, 3-4
	6. Sınıf	373	7,72	6,044				
	7. Sınıf	337	8,11	6,040				
	8. Sınıf	251	10,68	7,333				

"BYİM=Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon", "BAYİM=Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon",
"UYİM=Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon", "İYDM=İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon",
"DM=Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme", "BDM=Belirlenmiş Dışsal Motivasyon",
"MO=Motivasyonsuzluk"

Tablo 8 incelendiğinde eğitim görülen sınıf kademesine göre BYİM alt boyutunda sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılığın 5.

sınıf öğrencileri ile 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri arasında 5. sınıf öğrencilerden yana; 8. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf ve 7. sınıf öğrenciler arasında 6 ve 7. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmektedir.

BAYİM alt boyutunda sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılığın 5. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana; 8. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf ve 7. sınıf öğrenciler arasında 6 ve 7. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmektedir.

UYİM alt boyutunda sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılığın 5. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmektedir.

İYDM alt boyutunda sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılığın 5. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana; 6. sınıf öğrencileri ile 7. sınıf öğrenciler arasında 7. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmektedir.

DM ve BDM alt boyutları için sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

MO alt boyutunda sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Bu anlamlı farklılığın 5. sınıf öğrencileri ile 7. sınıf ve 8. sınıf öğrenciler arasında 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerden yana; 8. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf ve 7. sınıf öğrenciler arasında 8. sınıf öğrencilerden yana olduğu görülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

İstanbul'da eğitim gören ortaokul öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin cinsiyet, sınıf kademesi, okul türü ve BİLSEM'e kayıtlı olma durumlarına göre incelendiği bu araştırmada;

- Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin "içer yansıyan dışsal motivasyon" alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız öğrencilerden yana olduğu; "başarıya yönelik içsel motivasyon", "uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon", "dışsal motivasyon-dış düzenleme", "belirlenmiş dışsal motivasyon" ve "motivasyonsuzluk" alt boyutlarında ise cinsiyete değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı,
- Okul türü değişkenine göre "motivasyonsuzluk" alt boyutunda özel okulda eğitim gören öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; "başarıya yönelik içsel motivasyon", "uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon", "dışsal motivasyon-dış düzenleme", "belirlenmiş dışsal motivasyon" ve "içer yansıyan dışsal motivasyon" alt boyutlarında ise okul türü değişkeni açısından anlamlı farklılığın olmadığı,
- BİLSEM'e kayıtlı olma değişkenine göre "belirlenmiş dışsal motivasyon" alt boyutunda BİLSEM'e kayıtlı olan öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; "başarıya yönelik içsel motivasyon", "uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon", "dışsal motivasyon-dış düzenleme", "içer yansıyan dışsal motivasyon" ve "motivasyonsuzluk" alt boyutlarında ise BİLSEM'e kayıtlı olma değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı,

- Sınıf düzeyi değişkenine göre “bilmeye yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana, 8. sınıf öğrencilerle 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 6 ve 7. sınıf öğrencilerden yana bir anlamlı farklılığın olduğu; “başarıya yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana, 8. sınıf öğrencilerle 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 6 ve 7. sınıf öğrencilerden yana bir anlamlı farklılığın olduğu; “uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; “içe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutunda 6. sınıf öğrenciler ile 5 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 5 ve 7. sınıf öğrencilerden yana bir anlamlı farklılığın olduğu; “motivasyonsuzluk” alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 7 ve 8. sınıf öğrencilerden yana, 8. sınıf öğrencilerle 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 8. sınıf öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; “dışsal motivasyon-dış düzenleme” ve “belirlenmiş dışsal motivasyon” alt boyutlarında ise eğitim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı farklılığın olmadığı bulunmuştur.

Ulaşılan sonuçlar incelendiğinde cinsiyet değişkeni açısından “içe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız öğrencilerden yana olduğu; “başarıya yönelik içsel motivasyon”, “uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon”, “dışsal motivasyon-dış düzenleme”, “belirlenmiş dışsal motivasyon” ve “motivasyonsuzluk” alt boyutlarında ise anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. İnel-Ekici ve diğerleri (2014) tarafından fen öğrenimine yönelik gerçekleştirilen çalışmada akademik motivasyon düzeyinin kız öğrencilerden yana anlamlı farklılık gösterdiği; Türkyılmaz ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da “akademik motivasyon düzeyinin kız öğrencilerden yana anlamlı farklılık gösterdiği” ifade edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmalar araştırma sonuçları ile birbirini desteklemektedir.

Araştırmada okul türü değişkenine göre “motivasyonsuzluk” alt boyutunda özel okulda eğitim gören öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; “başarıya yönelik içsel motivasyon”, “uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon”, “dışsal motivasyon-dış düzenleme”, “belirlenmiş dışsal motivasyon” ve “içe yansıyan dışsal motivasyon” alt boyutlarında ise okul türü değişkeni açısından anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Türkyılmaz ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul türü değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu durumun örneklem çeşitliliğinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Benzer çalışmalar gerçekleştirilerek elde edilen veriler okul türü değişkeni açısından karşılaştırılabilir.

Araştırma ile BİLSEM’e kayıtlı olma değişkenine göre “belirlenmiş dışsal motivasyon” alt boyutunda BİLSEM’e kayıtlı olan öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; “başarıya yönelik içsel motivasyon”, “uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon”, “dışsal motivasyon-dış düzenleme”, “içe yansıyan dışsal motivasyon” ve “motivasyonsuzluk” alt boyutlarında ise BİLSEM’e kayıtlı olma değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu durumun bireyin kendi özelliklerinin yanı sıra dışsal motivasyonlarının da etkili olduğu şeklinde

yorumlanabilir. Benzer çalışmalar gerçekleştirilerek elde edilen veriler BİLSEM'e kayıtlı olma değişkeni açısından karşılaştırılabilir.

Araştırma ile sınıf düzeyi değişkenine göre "bilmeye yönelik içsel motivasyon" alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana, 8. sınıf öğrencilerle 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 6 ve 7. sınıf öğrencilerden yana bir anlamlı farklılığın olduğu; "başarıya yönelik içsel motivasyon" alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana, 8. sınıf öğrencilerle 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 6 ve 7. sınıf öğrencilerden yana bir anlamlı farklılığın olduğu; "uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon" alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 5. sınıf öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; "içe yansıyan dışsal motivasyon" alt boyutunda 6. sınıf öğrenciler ile 5 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 5 ve 7. sınıf öğrencilerden yana bir anlamlı farklılığın olduğu; "motivasyonsuzluk" alt boyutunda 5. sınıf öğrenciler ile 7 ve 8. sınıf öğrenciler arasında 7 ve 8. sınıf öğrencilerden yana, 8. sınıf öğrencilerle 6 ve 7. sınıf öğrenciler arasında 8. sınıf öğrencilerden yana anlamlı farklılığın olduğu; "dışsal motivasyon-dış düzenleme" ve "belirlenmiş dışsal motivasyon" alt boyutlarında ise eğitim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Akandere ve diğerleri (2010) ile Türkyılmaz ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda akademik motivasyon düzeyinin yaşı küçük olan öğrencilerde daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Genel anlamda çalışmalar kapsamında elde edilen sonuç ile araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir.

Akademik motivasyon düzeyinin incelenmesinin yanı sıra akademik motivasyon düzeyini etkileyen faktörlerin de incelenebilmesi için nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir. Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar, öğrencilere yönelik rehberlik hizmeti faaliyeti yürüten kurumlar ve kuruluşlar tarafından kullanılarak rehberlik hizmetlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde detaylandırmalar gerçekleştirilebilir. Benzer çalışmalar farklı örneklem grupları ve farklı değişkenler ile gerçekleştirilerek elde edilen sonuçlar araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Akandere, M., Özyalvaç, N.T. ve Duman, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya anadolu lisesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 1-10.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Alderman, M. K. (2004). *Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning* (İkinci Baskı). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 321-274.
- Eggen, P. ve Kauchak, D. (2001). *Educational Psychology*. (5. Baskı). Upper Saddle River: Merrill Prentice Hall.
- Francis, A., Goheer, A., Haver-Dieter, R., Kaplan, A. D., Kerstetter, K., Kirk, A. L. (2004). *Promoting academic achievement and motivation: a discussion & contemporary issues based approach*. University of Maryland.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- İnel-Ekici, D., Kaya, K. ve Mutlu, O. (2014). Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi: Uşak ili örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 13-26.
- İslamoğlu, A. H. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Khalila, R. (2015). The relationship between academic self-concept, intrinsic motivation, test anxiety, and academic achievement among nursing students: Mediating and moderating effects. *Nurse Education Today*, 35, 432-438.
- Linnenbrink, E. A., & Pintrich, P. R. (2002). Motivation as an enabler for academic success. *School Psychology Review*, 31, 313-327.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). Bilim ve sanat merkezleri yönergesi. Tebliğler Dergisi. Yayımlanma Tarihi: Mart 2009. Sayısı: 2618.
- Pintrich, P.R. ve Schunk, D.H. (2002). *Motivation in Education: Theory, research, and applications* (2. Baskı). New Jersey: Prentice Hall.
- Ratelle, C.F., Guay, F., Vallerand, R.J., Larose, S. ve Senécal, C. (2007). Autonomous, controlled, and amotivated types of academic motivation: A person-oriented analysis. *Journal of Educational Psychology*, 99(4), 734-746.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme Teorileri, Eğitimsel Bir Bakışla* (Çev. M. Şahin). Ankara: Nobel.

- Slavin, R. E. (2006). *Educational Psychology Theory and Practise* (Sekizinci Baskı). Boston: Pearson.
- Sternberg, R. J., ve Williams, W. M. (2009). *Educational Psychology* (İkinci Baskı). New Jersey: Pearson.
- Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics, 6th Edn, New International Edition*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Tucker, C.M., Zayco, R.A. Hermen, K.C., Reinke, W.M., Trujillo, M. Carraway, K., Wallack. C., Ivery. P. (2002). Teacher and Child Variables as Predictors of Academic Engagement Among Low-Income African American Children. *Psychology in the School*, 39 (4). 477-488.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2011). *Genel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 20 Temmuz 2022 tarihinde edinilmiştir.
- Türkyılmaz, F., Doğan, S., Terkeş Doğan, N., Ekinci, F., Akdemir, H., Özkan, M.U. ve Yeter, Ç. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Şırnak Örneği). *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 12 (2), 163-176.
- Vallerand, R.J. ve Bissonnette, R. (1992). Intrinsic, extrinsic, and amotivational styles as predictors of behavior: A prospective study. *Journal of Personality*, 60(3), 599-620.
- Yazıcı, H. ve Altun, F. (2013). Üniversite Öğrencilerinin İçsel ve Dışsal Motivasyon Kaynakları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6), 1241-1252.
- Yurt, E. ve Bozer, E.N. (2015). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3), 669-685.

© Copyright of Journal of Current Researches on Social Science is the property of Strategic Research Academy and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.